

REZUMAT

Teza de doctorat intitulată „**Studiul privind marketingul principalelor produse ecologice din agricultura Uniunii Europene în vederea implementării în condițiile României**” are în componență două părți: o parte de fundamentare teoretică și una de cercetare. Teza are următoarea structură: rezumat (în limba română și limba engleză), introducere, 6 capitole și bibliografia.

Partea I-a, în componența căreia intră primele două capitole ale tezei, reprezintă o sinteză a informațiilor de specialitate existente în sursele bibliografice din țară și străinătate cu privire la evoluția agriculturii ecologice și a marketingului produselor ecologice (concept, cerințe, caracteristici, apariție, evoluție, tendințe, previziuni, obiective, rol, funcții, scop și metodologia de cercetare).

Față de aceste aspecte, am pus accentul pe analiza următoarelor aspecte privind:

- conceptul, istoricul și bazele apariției agriculturii ecologice;
- etapele evoluției agriculturii ecologice, cerințe, cercetări, previziuni privind dezvoltarea și promovarea produselor agroalimentare ecologice;
- distribuția, promovarea și consumul produselor agroalimentare ecologice.

Pentru abordarea acestor probleme, am utilizat o sinteză bibliografică alcătuită din 198 titluri de specialitate, din țară și străinătate.¹

Agricultura ecologică nu se putea dezvolta fără cunoașterea bazelor ei ce reprezintă cunoștințe fundamentale de ecologie, agroecologie și protecția mediului. Obiectul ecologiei îl formează studiul ecosistemului, înțeles ca o unitate fundamentală de structurare a naturii, care integrează o comunitate vie (biocenoză) cu mediul fizic pe care îl locuiește (biotop) și în care există un permanent flux de energie.²

¹ Stoica D., 2000 – *Curs de metode bibliografice*.

² Muntean L. și colab, 2005 – *Bazele agriculturii ecologice*.
Vântu V., 2000 – *Ecologie și protecția mediului*.

Izvoarele agriculturii ecologice sunt reprezentate prin cele trei curente apărute în Europa.

Primul este cel apărut în Germania în anul 1924 sub impulsul lui Rudolf Steiner, cu denumirea de agricultură biodinamică.

Cel de-al doilea curent, apărut în Marea Britanie în 1940, bazat pe teoria dezvoltată de către Sir Albert Howard și Lady Eve Balfour sub denumirea de agricultură organică.

Nu în ultimul rând, cel de-al treilea curent, sub denumirea de agricultură organo-biologică a fost dezvoltat în Elveția de către Hans Peter Rusch și H. Muller.

Aceste trei curente privite în ansamblu ca izvoare ale agriculturii ecologice au contribuit semnificativ la apariția acestui sistem de producție.

Dar, o amploare mai mare în dezvoltarea agriculturii ecologice a existat după cel de-al doilea război mondial.

Motivele apariției agriculturii ecologice sunt multiple.

Pe plan european, apariția agriculturii ecologice s-a datorat în primul rând conștientizării oamenilor de știință de impactul agriculturii intensive asupra mediului, asupra sănătății populației prin consumul de produse provenite din agricultura chimizată.

În același timp s-a produs și o conștientizare a consumatorilor pentru o alimentație mai sănătoasă, precum și responsabilitatea față de mediul înconjurător ceea ce a contribuit în final la apariția de ferme organice.

Agricultura ecologică este soluția viabilă, rezolvând impactul negativ al agriculturii asupra mediului și a calității produselor și are trei obiective majore:

- obținerea unor produse agricole de calitate, în cantități suficiente și la costuri rezonabile;
- îmbunătățirea și conservarea calității mediului înconjurător și reducerea surselor de poluare;
- crearea cadrului general pentru producătorii de produse agroalimentare biologice care să permită creșterea veniturilor și să ofere satisfacția muncii.

În anul 2000 fermele ecologice reprezentau unul dintre sectoarele agricole cele mai dinamice din Uniunea Europeană.

În ceea ce privește repartizarea pe continente a numărului de ferme ecologice, ponderea cea mai ridicată o deține Europa (37,7 %) urmată de America Latină (30,9 %), Africa (15,4 %) și Asia (13,3 %).

În anul 2004, suprafața cultivată de culturile agricole în Uniunea Europeană depășea 5 milioane ha, respectiv 2 % din totalul terenurilor agricole a Uniunii Europene, iar în 2005 ajungând la 6,3 milioane ha.

Un aport important în susținerea agriculturii organice îl are Planul European de Acțiune pentru Agricultură organică care prevede o serie de acțiuni.

În anul 2000 Consiliul a decis că Uniunea Europeană să asiste prin măsuri financiare, informarea și promovarea produselor agricole și agroalimentare ecologice.

În cadrul Uniunii Europene, Germania deține cea mai mare cotă de piață a produselor ecologice.

În ceea ce privește consumul de produse ecologice, cele mai înalte niveluri se întâlnesc în nordul Europei iar cele mai scăzute în sudul Europei.

Pe plan european, Germania are cea mai mare piață de desfacere a produselor organice, cu vânzări de aproape 2,5 mld. Euro.

După parcurgerea studiului în ceea ce privește informațiile teoretice legate de apariția agriculturii ecologice și evoluția acesteia în Uniunea Europeană, în **capitolul 2** am încercat să atrag atenția asupra aspectelor teoretice ce caracterizează cercetarea de marketing ecologic:

În acest domeniu, o importanță crucială îl are sistemul informațional de marketing ecologic. (S.I.M.).³

Un sistem informațional de marketing ecologic este format din persoane, echipamente și proceduri de culegere, selecție, analiză, evaluare și distribuție la timp a unor informații exacte, necesare factorilor de decizie din compartimentul de marketing. S.I.M.-ul centralizează, organizează și analizează datele culese, pentru a le transforma în informații standardizate, utilizabile și disponibile care duc la supravegherea mediului și ajută în luarea deciziei.⁴

Pentru agricultură, sfera marketingului ecologic trebuie cunoscută prin prima activităților de aprovizionare tehnico-materială cu mijloace de producție, dar mai ales de valorificare a producției agricole ecologice.

Piața produselor ecologice se caracterizează printr-o serie de funcții importante pentru societate.

³ Kotler Ph. și colab., 2006 – *Marketing-Management*.

⁴ Kotler Ph. și colab., 1993 – *Principiile marketingului*.

Funcția considerată cea mai importantă este: asigurarea populației cu produse agricole și agroalimentare ecologice necesare vieții și a industriei prelucrătoare cu materii prime agricole.⁵

Capitolul trei face trecerea la partea a doua a tezei de doctorat, fiind destinat aspectelor tehnico-organizatorice privind agricultura ecologică și anume: legislația; organizarea producției ecologice; managementul fermelor și tehnologiile de producție ecologică.

Prima reglementare juridică privind agricultura ecologică apare într-un document european în 1991 - „Reglementarea Consiliului Europei nr. 2092/91 privind producția vegetală”, pentru ca mai târziu să apară Regulamentul nr. 1804/99 ce vizează producția animală. Sunt folosiți trei termeni pentru definirea acestui sistem de agricultură cu aceeași semnificație: termenul organic în Marea Britanie și Irlanda, termenul biologic în Franța, Italia, Belgia, Grecia etc. și termenul ecologic în Germania, Austria, Spania, Danemarca și România etc.

Recunoașterea oficială a agriculturii ecologice a permis acesteia extinderea mai rapidă în multe țări europene și a fost urmată de alte inițiative la nivel mondial.

În anul 1972 a fost creată Federația Internațională a Curentelor din Agricultura Organică (I.F.O.A.M.), ca mai târziu – 1998, să adopte „Caiete de sarcini-cadru pentru Agricultura Ecologică și pentru Transformare”.

Reglementarea 2092/91 poate fi aplicată atât produselor agricole prelucrate cât și produselor neprelucrate, precum și altor produse agroalimentare compuse în special din ingrediente de origine vegetală.

Această reglementare reprezintă o etapă determinantă în recunoașterea oficială a agriculturii ecologice la nivel european și chiar mondial.

Consiliul European a adoptat Regulamentul CE nr. 1804/99 care fixează reguli comunitare privind obținerea de produse ecologice de origine animală și creează de asemenea, un cadru regulamentar concret pentru ca legislația comunitară să cuprindă pe viitor atât legislația vegetală cât și cea animală.

În anul 2004, suprafața ocupată de culturile agricole ecologice pe plan mondial era de 23 milioane hectare, cele mai mari suprafețe cultivate fiind deținute de Australia (10,5 milioane hectare), Argentina (3,2 milioane hectare), iar în Europa de Italia (1,2 milioane hectare). Referitor la suprafețele cultivate în agricultura ecologică din total suprafață agricolă,

⁵ Chiran A. și colab., 2004 – *Piața produselor agricole și agroalimentare, abordare teoretică și practică.*

în Uniunea Europeană, pe primele locuri se situează Italia, Germania, Spania, Marea Britanie, Franța, Austria ș.a.

În România aceste suprafețe cultivate ecologic au crescut semnificativ în ultimii ani. De la 17438 ha în 2000, la 170000 ha în 2006 și 250000 ha în 2007 și o estimare de 400000 ha în 2010.

În anul 2007, România ocupa locul 35 în lume ca suprafață cultivată ecologic și locul 38 ca număr de ferme ecologice.

Cercetările în domeniu ne demonstrează că în Uniunea Europeană suprafața destinată agriculturii ecologice crește anual cu aproape 1 milion hectare.

În capitolul 4 se prezintă aspectele legate de producția agricolă ecologică în România.

Prin integrarea României în Uniunea Europeană, producătorii români au posibilitatea de a câștiga un segment important pe piața Uniunii Europene cu produsele sale agroalimentare ecologice.

Producătorii români au șansa să promoveze o serie de produse ecologice cu o pondere scăzută în țările Uniunii Europene.⁶

Datorită lipsei forței de muncă, țările vestice au început să reducă semnificativ producția ecologică la unele produse mari consumatoare de forță de muncă, cum ar fi: fructe, cereale, sfecla de zahăr, cânepa pentru confecții ecologice; proteine vegetale, oleaginoase, hrișcă etc.

Majoritatea acestor produse sunt exportate în țările Uniunii Europene datorită rentabilității. De exemplu, prețul grâului ecologic exportat a fost în 2002 cu 11% mai mare decât al celui convențional, la soia – cu 50%, la floarea soarelui – cu 65%, la mazăre – cu 50%, la porumb – cu 25%, la zmeură – cu 250%.⁷

O importanță deosebită pentru România o poate avea și zootehnia ecologică, care va putea pătrunde pe piața europeană ca urmare a avantajelor sale.⁸

Un principiu fundamental în susținerea zootehniei ecologice este acela că nu poate exista agricultura ecologică fără zootehnie, întrucât animalele aduc deșeurile organice absolut necesare fertilizării solului și reînnoirii principiilor nutritive exportate în producția vegetală.

Potrivit datelor statistice, numărul vacilor din sistemul ecologic a crescut de la 2100 capete în 2000, la 9900 capete în 2006, iar cel al ovinelor și caprinelor de la 1700 capete în 2000 la 76100 în 2006.

⁶ Man C., 2004 – Dezvoltarea și situația agriculturii ecologice pe plan mondial și național.

⁷ * * *, 2003 – Comunicare, promovare și prețurile produselor ecologice, Rev. Management-Marketing.

⁸ Man C., 2008 – Motivația zootehniei ecologice.

Managementul fermelor este definit ca fiind procesul de alocare a resurselor limitate în vederea maximizării veniturilor familiei.

Managementul este practic „despărțit” de proprietate și are un caracter riguros științific, devenind o tehnologie în sine, cuprinzând numeroase elemente științifice de bază, ca obiective, principii, funcții, mijloace, responsabilități, relații, particularități etc.

Managementul este considerat al patrulea factor de producție, alături de pământ, muncă și capital.

Principalele funcții ale managementului agricol sunt: cea de previziune-planificare, funcția de organizare, funcția de coordonare, antrenare, funcția de evaluare-control.

Ecoferma este definită ca unitatea funcțională a biosferei creată de om, dependentă de el, sub direcția și managementul său, reprezentată de o suprafață de pământ, fie ca proprietate, fie închiriată, care include toate organismele existente în biotop, fitocenoza, zoocenoza, microbiocenoza și care interacționează cu mediul fizic în așa fel încât fluxul de energie creează o anumită structură trofică și un circuit de substanțe ce au ca rezultat obținerea unei biomase și al unui beneficiu scontate, provenite din culturile vegetale, creșterea animalelor și eventual industrializarea produselor respective.⁹

Productivitatea fermelor ecologice depinde de trei categorii de factori: factori ecologici, factori biologici, factori economico-sociali.

Produsele rezultate din agricultura ecologică sunt considerate acele produse agricole a căror producere, conservare sau transformare se realizează fără a utiliza substanțe chimice de sinteză.¹⁰

Printre cele mai importante componente ale tehnologiilor de producție în agricultura ecologică se numără: asolamentul și rotația culturilor, lucrările solului, fertilizarea, sămânța și semănatul, combaterea buruienilor, bolilor și dăunătorilor, irigarea și recoltarea.¹¹

În acest sistem de producție, creșterea animalelor „fără sol” este exclusă. Această legătură cu solul presupune totodată ca animalele să aibă acces la spații deschise și în acest fel un confort comportamental și condiții minime de stres.

Acest sector zootehnic reprezintă o componentă de bază a exploatației agricole ecologice deoarece asigură îngrășăminte organice necesare fertilizării plantelor.

Principiul de bază în creșterea animalelor este apropierea animalelor de mediul natural.

⁹ Gruia R., 1998 – *Managementul eco-fermelor. Bazele, conceptul și metodologia.*

¹⁰ Jitoreanu G., Samuil C., 2003 – *Tehnologii de agricultură organică.*

¹¹ Stoian L., 2005 – *Ghid practic pentru cultura biologică a legumelor.*

În capitolul cinci am prezentat aspecte teoretice și practice cu privire la implementarea marketingului produselor ecologice în România.

Acest capitol mai cuprinde și unele aspecte legislative privind acest sector ecologic în România, unele rezultate de producție în ferme de producție ecologică din România.

De asemenea, unele aspecte privind implementarea și dezvoltarea strategiilor de marketing în domeniul produselor agricole ecologice sunt evidențiate pe baza a două studii de caz – la Asociația Valea-Asăului, județul Bacău și la S.C.D. Dealurile Bujorului, județul Galați.

Cadrul tehnic și organizatoric în care se produc, se procesează, se importă, se exportă și se comercializează produsele agroalimentare ecologice în România este reglementat din punct de vedere legal printr-o serie de acte normative.

În țara noastră, acest cadru legislativ al agriculturii ecologice, este guvernat de Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 34/2000 privind produsele agroalimentare ecologice din 17 aprilie 2000, aprobată prin Legea nr. 38 din 7 martie 2001.

Pentru punerea în aplicare a dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență se înființează Autoritatea Națională a Produselor Ecologice, denumită în continuare A.N.P.E., ca serviciu de specialitate în cadrul Ministerului Agriculturii și Alimentației, care asigură respectarea prevederilor legale specifice și controlul privind metodele de producție ecologică a produselor agroalimentare.

Cel de-al doilea studiu de caz, în sensul de implementare, efectuat de Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Bujoru, unde s-a urmărit eficiența economică, evaluarea economică a tehnologiei de vinificație pentru producerea vinului ecologic comparativ cu tehnologia clasică, și a posibilităților de implementare în unitățile viti-vinicole.

În ultima parte a capitolului cinci sunt prezentate aspecte teoretice privind elaborarea strategiilor de marketing și conexiunea marketingului ecologic cu agricultura ecologică din cadrul unor țări ale Uniunii Europene, inclusiv România.

Ultimul capitol, cuprinde concluziile generale, precum și recomandările privind dezvoltarea și implementarea marketingului produselor ecologice din România.